

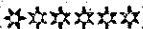

Nro. 43.

A' FELS. CSASZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből Pentéken Május. 28-dik napján 1813-dik

BCU (esztendőben, university Library Cluj

B é t s.

Ezen folyó 1813-ik esztendőnek ritkaságai köz-
zé lehet azt is számlálni, hogy ezen végéhez
közelgető Május hólcapja mingyárt eleinte har-
madnapos hideglelésbe esett, 's azolta minden nap
előfordúl annak paroxizmusa, és a' mint annak
folyása mutatja, végezetéig, 's talán még akkor
sem szabadúlhat meg ezen betegségtől. Ezen
előadásommal azt akarom jelenteni, hogy az esz-
tendőnek ezen leg szebb, leg kellemetesebb, leg
kívánatosabb, 's minden állatokra nézve leg egés-
ségesebb része, a' mennyire az ide való leg fo-
rosabb emberek emlékezhetnek, soha sem vólt
olly változó mint most, és mintha harmad-
nap hideglelésben vólna, minden harmadik nap

T i

hol kedves hol kedvetlen, hol meleg hol hideg, hol komor hol vidám, hol tsendes hol szeles, és hol száraz hol esős napokra változik, és az el múlt tartós 's unalmas télnek sok viszontagságaira minden nap emlékeztet bennünket.

Hadi Tudósítások.

A' Lutzeni tágas mezőben, éppen ott, a' hol néhai I. *Gustaw Adolf* Svétziái nagy Király és hős 1632-dik esztendőben betses életétől meg fosztatott, e' folyó holnap 2-ik napján, történt igen véres ütközetről, mind a' Fels. Orosz Császár, mind a' Fels. Prussziái Király részéről, hivatal szerint való tudósítások adattak ki.

A' Prussziái Fels. Király részéről kiadott tudósítás ezeket foglalja magában: „A' múlt Aprilis 30-ik napján értésére esvén Gr. *Wittgenstein* Orosz fő Vezérnek az, hogy a' Fr. Marsal Ney armádiájának leg nagyobb része, az Olasz országi armádiának egy része, és a' Fr. Csász. testőrző sereg *Naumburgot* meghaladták, és Napoleon Császár is megérkezett volna a' maga armádiájához, és hogy az Olasz Orsz. Vice Király vezérlése alatt lévő Fr. hadi seregek is jobb félé fordultak volna: abból mindjárt észre vette, hogy a' Frantziák a' szövetséges Orosz és Prusszus hadi seregeket bizonyosan meg fognák támadni. Hogy pedig az ellenség' erejét kitanúlhasssa, Orosz Generál *Winzingerode* Lipsiából annak megkémlelésére küldetett, és ő is úgy tapasztalta, hogy *Weiszenfels* mellett nagy számmal gyűllött volna össze az ellenség, és hogy annak fő ereje ezen város és Lützen közt legyen. Arra való nézve szükségesnek ítélte az Orosz Fő Vezér Gr. *Wittgenstein* az ellenséget megelőzni,

is annál fogva a' *Napolcon* Császár plánumát és rendelkezéseit megzavarai, és leg elsőben is hadi seregeinek azt a' részét megtámadni, melyet leg jobbnak tartott, hogy e' szerént ezt meg vevén, szabadabb utat nyithasson a' maga könnyű szerű hadi népének az ellenséggel való verekedésre.

Arra való nézvé Május első napját követett éjjel az egyesült Orosz Csász. és Prusszus Kir. hadi seregek Rothából és Bornából kiindulván a' Pégau környéken az *Elster* folyó víz-mellett lévő szoros út mellé vonódtak, Gen. *Winzingerode*, a' maga feltételének eltitkolására, lovas őrizetjeit tanyájokon hagyta, 's magát a' fő-ármádához tsatolta. A' következő napon, úgy-mint Május 2-ik napján viradtakor az egész szövetséges ármádia az *Elster* folyóvíz bal partyán hadi rendbe állott, még sem mérészlette azt az ellenség megtámadni, sem a' síkra kimenni, hanem nagy *Görschen* és *Starsiedel* faluk közt állott meg. Délbe 12 órakor Gen. *Blücher* az Orosz ágyúzó sereg segedelmével az ellenséget *Grosz Görschen* mellett megtámadta, azon falut az ellenségtől elvette, Gen. *York* a' maga corpusával jobbra a' falu mellé marsirozott, az egész ármádia jobbra fordúlt, 's az egész lineán el kezdődött a' verekedés, a' midőn számos artillériát, 's töbnire mind nehéz ágyúkat állított ki az ellenség, és az apró fegyverből való tüzelés több órákig tartott a' nevezett falukban. — Elben a' gyilkos verekedésben Nagy és *Kts Görschen* helységeket nagy reárohanással elfoglaltatta a' szövetséges seregek által, és egynehány óráig meg is maradtak azoknak bírásában. Végtére nagy erő-

vel jövéen az ellenség ellenünk ezen falukat megkerülte, tőlünk elvette, de csak ugyan nem bátorkodott azoknak bírásában megmaradni, minekutánna a' Prussziai Kir. testőrző seregek az egyesült ármádiának segítségére oda érkeztek, és a' mi tartalék ármádiánk is közelebb jöttek volna a' tsata mezőhöz.

Hét egész óráig tartott ez a' véres ütközet. Esteli hét órakor egy új corpussal érkezvén az Olasz oszági Vice-Király a' mi ármádiánknak jobb szárnyához Nagy és Kis Görschen mellett, minket tüzesen megtámadt, és a' győzedelmet ke.ünkhől igyekezett kifatsarni, a' midőn az Orosz tartalék ármádiának Gyalogsága segítségére jövéen a' Generál York corpusának, és a' tűzbe vezetvén, mind a' két részről szörnyű volt a' verekedés; még is mindazonáltal mi tartottuk meg a' tsata piatzot' s mi vettünk az ellenségen győzedelmet, minekutánna setét éjjelig tartott volna ez a' példa nélkül való véres verekedés. Valamint az Orosz, úgy a' Prusszus hadi seregek is oroszláni bátorsággal vitézkedtek, a' mi veszteségünk mintegy 10,000 meghóltakra és sebbe estékre mégyen, az elsőbkek közt találatott a' Hesszen-Hombourgi Printz, az utolsóbkek közt *Kanownieczin* Orosz Generál, és *Blucher*, *Scharnhorst* és *Hünerbein* Prusszus Generálisok; de a' kiknek sebek szenvedhető. — A' Frantzia Armádia részéről sokkal nagyobb volt a' veszteség; *Bessiers* Marsal meghólt, Marsal *Ney* és Gen. *Souham* sebbe estek, 1000 ember elfogattatott, 10 ágyú elvétetett, Hálában 1000 fegyver találatott. — Noha az ellenség a' sík mezőre kimenni nem mérészlott, és alkalmatossá:

got nem adott a' lovasságnak arra, hogy őket megtámadja: mindazáltal még is a' Prusszus Kir. testőrző lovas seregek (Gardes du Corps), és a' Brandenburgiai Vasas regiment, a' sűrűn fekvő faluhelységek közt is több ellenséges gyalogseregeket megtámadták, és kemény tüzelésök közt is azokat levagdálták, 's annál fogva részt vettek abban a' halhatatlan ditsőségben, melyet ebben a' gyilkos verekedésben a' Prusszus hadi seregek magoknak újabban szerzettek; és az Orosz vitéz hadi nép is megbizonyította azt, hogy a' Német földön is olly nagy vitézséggel tudjon hadakozni, mint a' millyenel győzedelmeskedett honnyában. A' mi fegyvereinket az Isten meg áldotta, tisztelt Monarkáinkat a' tsatában általma alá vette, a' kik egynehányszor kitévén magokat a' veszedelmeknek, a' leg nagyobb tűzben is megjelentek, 's hathatósan bátorították hadakozó seregeiket.

Jegyzés. Az Orosz Armádia részéről kiadott hivatal szerent való tudósítás a' fellyebb valóval a' verekedés kezdetéről, folytatásáról, 's kimeneteléről mindenben meg egyez, hanem az egyesült ármádiáknak veszteségéről amattól annyiban különbözik, hogy ezt 8000 emberre teszi, az ellenségét pedig 12 — 15 ezerre.

A' Lützeni véres verekedés után történt hadi dolgokról, a' Fr. Monitörnek 11-ik Majusi darabja szerent következő tudósítást vett a' Frantzia Országi Regens Császárné 's Királyné Eő Felsége: A' Császár fő hadi szállása Colbitzba volt; a' Ragusai Hertzegé (Marmont Marsalé) Colditzon tót; a' Lauriston Generálé Würtzenben; a' Moskvai Printzé (Ney Marsalé) Lip-

siában; a' *Reggioi* Marsalé (Oudinoté) Altenburgban; a' *Bertrand* Generálé Rechlitzben. Az O. Országi Vice Király Majus 5-ödik napján, dél előtt 9 órakor Colbitzba érkezvén, az oda való hídat elrontva találta, és sok gyalog 's lovas csapatok és ártilléristák védelmezték az általmenetelt. A' Vice Király egy balra lévő gázló helyen azon folyóvízen egy osztály sereggel általmenvén *Komischau* falúhelység mellett 20 ágyúból álló batteriából lövöldöztette az ellenséget, a' ki kéntelen volt *Colditzot* nagy zűrzavarban oda hagyni, és a' *Frantzia* kártáts heves tüze alatt a' szoros úton keresztül marsirozni. Utánokmenvén a' V. Király, őket keményen üzte, a' kik mindnyájan a' Prusszus-hadi seregek közzül valóok voltak, és mintegy 20 vagy 25 ezer emberre mentek, 's rész szerént *Leisznig*, rész szerént *Gersdorf* felé vették útjokat.

Orosz Generális *Miloradovits* abban a' szempillantatban érkezett 5000 emberből álló két osztályseregével a' tsata mezőre, melyben a' verekedésnek már vége volt, és abban semmi részt nem vehetett. Mihelyt a' 36-ik és 35-ik osztályseregek magakat öszve tsatolták, mingyárt parantsolatot adott a' V. Király a' *Tarenti* Hertzegnek (*Macdonald* Marsalnak), hogy támadja meg az ellenséget, 's űzze ki állóhelyéből, melly meg is történt, mivel az Orosz seregekre rohanván a' *Frantzia*ik, azoknak sorait általvágták, és *Harta* felé nyomúltak, a' melly velek való tüzes tsatában 5 vagy 6 száz embert ejtettek sebbe, 1000-
ret fogtak el, és ezen napon 2000 embert veszített az ellenség. — Fr. Generál *Bertrand* *Rechlitz*ba való érkezésekor sok sebesekkel, betegek.

kel, és bagázsiákkal rakott szekereket foglalt el, a' hol *Sándor* Tsászár és a' Prussziai Király azelőtt való éjjel háltak vala. Egy all tisztból való segéd, a' ki a' 2-ik Májusi verekedésben fogságba esett, de abból kiszökvén a' Frantziákhoz vissza ment, azt beszéllette, hogy az ellenség nagy zűrzavarban hátrállyon; hogy igen sokat veszített; hogy az Oroszok és Prusszusok, a' verekedés alatt minden zászlóikat hátra hagyták, 's e' miatt egyet sem lehetett föllok éinyerni; hogy a' fogságba esett Frantziákat oda vitték, azokkal rosszul bánnyanak, és hogy kettőt közzülök, a' kik a' nagy lankadtság miatt nem marsirozhattak, kardjokkal által döfölték, és hogy mind az Oroszok, mind a' Prusszusok nagyon álmétködtak azon, hogy a' Frantzia ármádia olly számos, a' fegyverben jól gyakorlott, és mindennel bővölködő legyen; hogy köztök vilongás támadt, és hogy szenvedett veszteségeket egymásnak tulajdonítták s. a. t.

Generál *Lauriston* mindjárt a' verekedés után Würzenből Drezda felé marsirozott, a' Moskwai Printz (*Marsal Ney*) az Albis folyó víz mellé ment a' vezérlése alatt vólt hadi néppel, azért, hogy a' Torgauai várban lévő kórmányozó Szakszoniai Generál *Thielmant* az ellenség ostromlása alól fel szabadítsa, és hogy *Wittembergát* is megmenthesse, jó posícióba tette magát, a' melly jó védelmező állapotban lévén helyheztetve, gyakran kitsapott az ostromló ellenségre, és sokat elvesztegetett közzülök. A' fogságba esett Orosz és Prusszus katonák azt beszéllették, hogy látván az Orosz Császár az egyesült ármádiának hátrálását, az Orosz seregeknek lineája előtti se-

bészen vágatott, 's ezen szókkal igyekezett katonáit bátorítani: *Legyetek bátor szívet, velünk van az Isten.* Végtere ezt is vallották, hogy *Blücher* Generális veszedelmes sebbe esett, és hogy a' Prusszus hadi seregéből öt osztályos és brigadiros Generálisok sebesítettek és hőltak meg.

A' Fr. Monitörnek 13-ik Majusi darabja szerint, a' Frantzia Kormányozó Császárné 's Királyné Eő Felsége olly tudósítást vett a' Frantzia nagy armádiáról, hogy a' Császár fő hadi szállása Majus 6-dikán *Waldhejmban*, a' V. Királyé *Erzdorfban*, a' Lauriston Generálisé *Oschatzban*, a' Moskwai Printzé *Lipsia* és *Torgau* közt, a' Bertrand Grófé *Mitweiddban*, a' Regioi Hertzegé (*Oudinot Marsalé*) *Penigbe* volt. (Ezek az itt nevezett helységek mind Felső Szaksoniában *Altenburg* és *Irézda* közt fekszenek).

Továbbá arról vett a' Frantzia Császárné 's Királyné Eő Felsége tudósítást, hogy a' *Waldhejmi* szép fa hidat az ellenség maga után meggyújtván, a' Fr. hadi seregeknek a' *Zsopa* folyóvízen való általmeneteleket egynéhány óráig hátráltatta; hogy az ellenség' *arriere gardéja*, vagy utólmenő serege azoknak által meneteleket eleinte megakadályoztatni akarta, de hogy azután *Erzdorfba* húzta magát vissza, 's magát avval biztatta, hogy mivel ott is leégette a' hidat, ott bátran megmaradhat. Mindazáltal ott is megsalatkozott, mivel a' V. Király azon helységet jobbra és balra megkerülte, és noha az ellenség a' völgyben állott: mindazáltal ott is megtámadták őket a' győzedelmes Frantziák, és mivel mind ágyúval; mind apró fegyverrel sok

embert megöldöstek, onnan is kimentek és 200 holt embert hagytak a' tsata piatzon.

Az egyesült Orosz Csász. és Prussziai Kir. hadi seregeknek Drézda mellett az Albis folyóvízen való tsendes általmenetelekről, mind a' közönséges újságlevelek, mind a' Szakszóniai különös tudósítások következő módon szólnak: „Minekutánna, *úgymond*, az egyesült Orosz és Prusszus hadi seregek, egész harmadnapig szép rendel, 's minden akadály nélkül által költöztek volna a' Drézdai hídon, magok az Orosz Császár és Prussziai Király Eő-Felségek is oda hagyták ezen Királyi residentiát Május 8-ik napjának reggelén. Ezen reggel számos Orosz és Prusszus hadi seregek mentek által az Albis folyóvízén rész szerént a' Drézdai kőhídon, rész szerént pedig ezen városonn felül egy fél órani földre építetett hajóhídon. Azonközben a' Drézdai kőhídnak a' Frantziák által puska-porral felvettetett részén építetett fában szalmát és szénát tettek, 's azt 10 órakormeggyújtották. Az abban tett gránátok, és az arra hintett puska-por a' tüzet jobban felélesztvén, egy fertály óra alatt az egész hidat semmivé tették.

Tizenkét óra tájban nyargaltak bé az első Frantzia truppok Dreзда városába, és válogatott személyekből álló deputátziót küldött az oda való Magistratus *Napoleon* Császár eleibe. Egy más Frantzia corpus (hadi sereg) a' hajó hídhoz ment, 's egynehány ágyú lövést tévén az Orosz seregek a' Frantziákra magok után azon hidat is meggyújtották. Azonközben *Napoleon* Császár is oda érkezvén, a' tiszteletére küldetett deputátusokat a' város kapuja előtt kegyelmesen fogadta, és

dél után válogatott hadi társaival együtt harangzúgások, és a' polgári katonaság parádéja közt oda bément. Minekutánna a' Királyi residentziájába bément volna, a' város másik részén, az Albis mentében azon környéket is megvizsgálta, a' következő napon Priesnitz környékén egy hajóhidat csináltatott, a' midőn az egész nap keményen tüzeltek az Oroszok a' Drézdai Kir. vár előtt való piatzra, a' kiknek a' Catholicum templomból, a' Gr. Brühl kertéből, és a' városkerítésének töltéséről feleltek a' Frantziák.

Május 10-ik napja reggelén, mind az új várost mind az Albis partyát elhagyván az Oroszok, a' köhíd meg égett részének helyre állításához fogtak a' Frantzia inzinőrök; 18 óra alatt annak oszlopaít elvégezték, több seregek által mentvén az Albis vizén, az új várost elfoglalták, és Május 11-dikén, dél előtt 10 órakor számos gyalog és lovas Fr. seregek által mentek azon a' Császár jelenlétében, a' ki estei nyóltz órakor a' hídon mulatván az előtte elmarsirozott katonaságot liathatóssan bátorította. A' Magistratus deputatusainak következő módon felelt Napoleon Császár: *Magistratus! Szeressétek Királytokat, úgy nézzétek őtet mint az Ország megszabadlóját, ha ő maga szavát meg nem tartotta, ha egyes szívé szövetségés társom nem lett, 's magát a' tsábító ellenségtől meg tántoríttatni, 's annak keleptzéjébe vonatni engedte volna: úgy bántam volna Szakszonidával, mint fegyverrel meg vett Országgal. Az én ármádiám a' ti földötökön állt marsirozik, és nem sokára meg szabadultok azon terhek alól, a' mellyeket eddig szenvedni kéntel-*

nek voltatok; én minden ellenségtek ellen megöltetmazlak titeket.

Azok közt az Úri személyek közt, a' kik a' Királyi várba bé szállott Frantzia Császárnak udvarlására mentek vala, meg sajdítván Eó Felsége a' Párisban volt Szakszóniai követet Gróf *Einsidel* titkos Tanátsost, leg ottan Prágába küldötte a' Királyhoz, 's általa mind magát, mind az egész Kir. Familiát haza hívatta. Ez ugyan tovább is ott maradt; a' Király mindazáltal mindjárt útnak indúlt, és Majus 12-ik napján a' Drézdai lakosoknak rendkívül való örömökre szerentséssen haza ment. Tudtára adatván *Napolcon* Császárnak, hogy a' Király az előtt való napon Sedlitz múlato kastélyába érkezett volna, méltóságához illőképen leendő elfogadására minden készület megtéetett, és a' Pirnai úton maga is eleibe ment a' V. Királlyal, a' Trevizi herczeggel (*Mortier Marsallal*) és más Marsallokkal 's Generálisokkal együtt. *Gruna* mellett a' Szakszóniai Király is paripára ülven, a' Frantzia Császárral együtt, a' Fr. testörző lovas 's vadász seregtől, huszároktól, lovas granatirosoktól vezetetven, és kísértetven el hagyott rezidentziájába harang zúgások, ágyú durogások, és a' nép örvendező kiáltásai közt vissza tért. — A' Kir. Familia is haza váratott.

Majus 13-ikán egész nap számos Fr. hadi seregek és ágyúk mentek által a' Drézdai hídon. Ezek közt volt az a' Bavariai Corpus is, melly két nappal annakelőtte a' Drézda körül való hegyeken vígyázott. A' mint ezen városból írják, Majus 12 és 13-ik napjain hevesen isatáztak az Orosz arriergarda, es a' Frantzia avantgárda egymással Stolpen és Bischofwerda közt, Drézdától hat óráni földre a' Tarenti herczeg (*Marsal Macdonald*) vezérlése alatt.

Az Albis alsó részén történt hadi dolgokról következő a' módon szóllanak 13-ik Májusi Berlini újság levelek a' Hamburgi tudósítások után: A' múlt szerdán, úgymond, az az Majus 12-ikén, a' Wilhelmsburgi szigetet nagy erővel meg támadván a' Frantziák, azt hosszas vetünk

való tsatázások után töllünk el vették, a' melly alkalmatossággal mintegy 500 ember hőlt meg, esett sebbe és fogságba részünkről. Most már batteriákat, t. i. oly földből való töltéseket készítenek, mellyekről ágyúkból lövöldözhessek városunkat. Noha már egynehány ízben felkérték azt; mindazáltal senki sem gondolkozik annak feladásáról, és mind addig meg akadályoztathattuk az ellenséget a' víz innenső partjára való által jöveteltől, míg városunknak védelmezésében minket segíteni fognak a' Dánusok. De mivel ezeknek arra parantsolatjuk van, hogy őket meg ne támadják, meg nem akadályoztathattuk a' Frantziákat abban, hogy a' nevezett szigetből városunkra ne lövöldözzenek. — A' mi polgári gárdistáink bátran viselik magokat.

Leg újabb hadi Tudósítás.

A' Drézdoi 21 's 22-dik Majusi tudósítások szerént azon hólnap 20-ik napján, reggeli 9 órakor Lusatziában, Bautzen városa mellett az Orosz Armádiának lineáját meg támadták a' Frantzia seregek, és a' Sprée vizén által menvén, magát a' várost is elfoglalták. Az ezen napi verekedés töbnire ágyúzásból állott. Az, hogy az egyesült Orosz 's Prusszus hadi seregek ideje korán azon városból kimentek, nagy hasznára szolgált annak. A' mint a' Drézdoi tudósítások tartják, kevés vesztesége volt ezen a' napon a' Frantzia Armádiának, mivel annak mozdulásait maga *Napoleon* Császár igazgatta. Az ellenség lovasságának megtámadásait kvarrék, az az, négy szegletű hadi rendbe való állások által verte hátra a' Fr. gyalogság.

Ugyan azon Drézdoi tudósítások szerént, Majus 21-ik napján *Hochkirchen*, Bautzen és *Löbau* közt fekvő faluhelység mellett állott ki az egyesült Orosz és Prusszus Armádia, a' hol meg azon napon, dél után 5 órakor megtámadván azt a' Frantzia Császár, hatrabb nyomta. Kzen két napi tsatában egy Fr. General sem esett el.

(A' tegnapi nevezetes innep miatt, ma egész árhus újsággal nem szolgálhatunk).

D. D. S.